

1. Je najti, da se glagoli „gledam“, „poslušam“ itd. s toživnim vežejo namest z rodivnim, n. pr., „gledam lepe hraste“, „poslušam nauke“ — namest „gledam lepih hrastov“, „poslušam naukov“. In vendar koliko tacihi potmot je brati!

2. Prilastivno namestime „svoj“ se ravno tako pogostoma napačno rabi.

3. V odrečivnih stavkih je pogosto toživen padež namest rodivnega najti, n. pr. „nočem to reči“, ne kupujem konje“, namest „nočem tega reči“, „ne kupujem kónj“.

4. Storiven padež prilogov ženskega spola, kakor tudi ženskih imen, ktere se v imenovavnem na *a* končajo, je v edinjem številu na *oj* prav, n. pr., „z lepoj suknjo“, „pod zeleno goroj“, „s kosmatoj vestjo“. Kaj tacega se na Tuhinjskem Krajskega, kaj tacega se na Štajarskem sliši, kaj tacega se bere v staroslovenski slovnici Dobrowskega, kaj tacega imajo Rusi. Tudi dajaven in skazaven edinega števila ženskih prilogov je prav na *ej*, n. pr., „svetej cerkvi“. To je ravno tako poterjeno v naši, rusovski in starej slovenščini. Pa sem slišal reči: „To ni lepo, če več *oj* eden za družim sledi“. — To so prazdne marnje. Če bi se mi tako hudo tautologije bali, bi morali tudi druge končnice vse zametovati, ker vsak zlog prevečkrat ponovljen zamore tautologijo napraviti. Slab pesnik ali govorec, če bi se nad takoj malenkostjo, kot je *oj* v storivnem, spodtikal, in si ne vedil na deset potov pomagati, če bi se mu potrebno zdelo. Kaj bi Nemci rekli, ko bi jim kdo končnico *en* grajal, ktero je pač bolj pogostoma najti, kot naš *oj*, n. pr., „Wenn sie jenen lieben Seelen helfen werden“. Nemci bi gotovo rekli: če komu naš jezik zavoljo korenine *en*, ki jo je v njem pogosto najti, ni všeč, ne moremo pomagati; mi za to končnice *en* ne bomo v kako drugo spremenili. Prilastivni in določivni prilogi, n. pr. Pavlova, Metna, imajo po starosl. v dajavnem in skazavnem Pavlove, Metne itd.

5. Pri „Krajnec, krajnski“ bi bilo bolje se stare pisave držati, kjer ni gotovo, da bi to od „kraj“ ne prišlo, kakor tudi to ni dokazano, da od kar, ker ali karn pride.

6. Namest „Cele“, „Celovec“, „celski“, „celovski“ bi moralo biti pisano „Celje, Celjovec, celjski, celjovski“. Po pravilih krajsko-slovenskih se *el* v enem zlogi izrekuje kot *ev*. In krajnski Gorenci, sosedje teh dveh mest, praviloma *lo* vselej kot *vo* zgovarjajo; ne enega razgleda ni najti, da bi ga kot *lo* zgovarjali. Nasproti pa tudi li enega razgleda ni, da bi *lj* v *v* spreminjali. Kjer je *l* z *j* topljen, in nasproti kjer je *el*, *il*, *al*, *ol*, *ul*, *la*, *lo*, *lu*, to je, *l* brez *j*, so oni mojstri to razločiti. Iz vsega tega se vidi, da če bi ne bil *l* v teh imenih topljen, bi se moralo „cevski“ brati in „Celjovcu“ bi krajnski gorenci gotovo „Cevovec“ rekli. Pa tega ne storé, ampak v teh imenih se pri njih popolnoma *lj* sliši.

7. „Cesar, car, Mohor, lopar“ itd. se sklanja „cesarja, cesarju, cesarji, cesarjem, car, carja“ itd. Tako je na Krajskem v navadi, tako je v starej slovenščini poterjeno, glej Dobrowski instit. ling. slav. dial. vet. edit 2. str. 468.

8. Pri imenih možkega in srednjega spola v edinjem številu premalo razločujemo skazaven padež od dajavnega, n. pr., „prag, sneg, mož, sod, delo“ imajo v dajavnem: „pragu, snegu, možu, sodu, delu“; v skazavnem pa: „v snezi, na prazi, pri moži, v sodi, pri deli“. Tudi dajaven prilogov možkega in srednjega spola je razločiti od skazavnega, dajaven je, n. pr., „lepemu vremenu to pripisujem“, skazaven je pa „ob lepem vremeni“, „pri bogaboječem moži“ itd. „Solnce“ je po krajnski in po rusovski v množnem številu možkega spola. Nekdo je bil napak eno pesem popravil, kjer je solnce v množnem številu možko končnico imelo, ga je bil pa srednjega spola naredil, pozablivši, da je že Vodnik nekaj pel: „Dva

sedem sto solncov“ (namest solnc). Ta zmota se je bila v „Danici“ pripetila.

9. Prilogi, ki se v možkem spoli, v imenovavnem edinjem številu končajo na *ši*, *ši*, *či*, *ji* imajo v srednjem spoli *e* namest *o*, n. pr., „rudeče, krajoje“, ne „rudečo, krajnjo“.

10. „Beli grad“, „Carji grad“ itd. se sklanjajo „Belega grada“, „Belemu gradu“ itd. ne pa „Beligrada“, „Beligradu“ itd.

11. „Gospod“ se pred imenom, perimkom ali naslovom v edinjem številu ne sklanja. To sem v rusovskem bral, to se v krajnskem narečju vsakdan sliši, n. pr., „gospod Janeza in gospod učenika sem vidil“; to so gospod Janezove, gospod fajmoštrove bukve“, „v gospod Metelkovi slovnici“, od gospod župana pridem.

12. Po krajsko-slovenski ni prav pisano „sonce“, „Kupa“ (če reko pomeni). Na Dolenskem (Krajskega) se sliši „sovnce“, „Kovpa“, kjer *v* na *l* spominja. Gorenec, ki čistega *l* posebno ne ljubi, pravi „sonce“, „Kopa“. „Kolpa“ je menda tiste korenine kot imé „Kalpis“, ki je pomenilo bitinsko reko v Malej Azii. Latini in Nemci, ki so iz „Kolpa“ Colapis in Kulp napravili, so gotovo še čist *l* v tem imeni čuli. Da Horvatje *ol* in *o* radi zoper krajsko-, rusko- in československemu v *u* zminjajo, je znano. Mi pa namest horvaško preljubav za *u* posnemati, se raji svojega deržimo, ker je bolje in družim slovenskim narečjem primerniše.

13. U namest *v* (nemški *in*) po nobenej ceni ne moremo poterditi. U pomenu nemško „bei“ in terja za seboj rodivni padež. Ta predlog smo krajnski Slovenci zgubili; rusovski in česki Slovenci ga imajo še. V pomenu nemško „in“ ter hoče za seboj toživen ali pa skazaven padež. V serbskem je še *v* (*in*) ter *u* (*bei*) najti, toda *v* so tudi v *u* zmenili, kjer dolí je preljubav do *u* kakor v nemškem do *e*. (Konec sledí.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Vidma v Furlaniji 26. aprila. * V ponedeljk je bil slovesen začetek tukajšnjega novo osnovanega gospodarskega društva. 550 akcij je že podpisanih; večina družtvenikov bo plačevala kot letni donesek družbi po 36 lir, drugi po 18 in 6 lir. Ker se posebno veliki škof prav živo trudijo za krepko ustanovitev kmetijske družbe, se je nadjati, da bo družtvenikov kmalo 1000. Družba si je izvolila glavni odbor, ki bo štel 33 odbornikov. Trideset kmečkih gospodarjev, ktere je neki duhoven v petji izučil, je pelo nalaš za ta dan zloženo ljudsko pesem pri službi božji, ki je bila pred zborom v cerkvi, in pa zvečer v gledišču. Mesca augusta, ob sejmu, bo prvi občni zbor in razetava kmetijskih pridelkov. — Silni mraz in slana, po poprejšnem gorkem vremenu, sta pokončala murve, mnogo tert in sadnega drevja. V Martiljani, neki vasi 2 uri oddod, razsaja neka bolezen med govejo živino, pa se nadjamo, da se ne bo dalje razširila.

Od sv. Miklavža na Štajarskem. * Unidan se je tū grozna nesreča zgodila, ktera kaže, kako nevarno je pri hiši imeti strupene stvari, ako pridejo v roke neumnim ljudem. Neka kmetica je bila v otročji postelji in ker so ji hotli nekaj dati, da bi se spotila, ji dajo arsenika (mišice)! Kmali potem napadejo revo strašne bolečine po trebuhu, tako, da v malo urah umerje.

Iz Ljubljane. Predvčerajnim smo vidili v bukvarnici Lerherjevi 1. zvezek 3. knjige nemškega časnika, ki se imenuje „Payne's Universum und Buch der Kunst“ in res s serčnim veseljem smo v njem ogledovali prelično podobo našega bleškega jezera. Za naravne krasnosti svoje domovine nadušeni gosp. dr. H. Costa je izrisati dal sostavo (Tableau) bleške okolice in jo v natis poslal omenjenemu časniku. V sredi te sostave raduje ogledovavca jézero s cerkvico Matere Božje in starega grada z oko-

lico mogočnih snežnikov; nad njim je enmalo večji obraz omenjene cerkve, na desni gostivnica Malnarjeva, na levi Radoljca; spodej je v sredi verstica hiš poleg jezera, na desni Rittmayerova hiša, na levi pa Hofmanova s toplicami; vstric jezera sta na levi Krajnec in Krajnica v poletni, na desni v zimski obleki namalana. Celi pogled je kaj prijeten in nič mu ne jemlje vrednosti, če ravno zimske kučme malar ni dobro zadel in hišice poleg jezera niso do pičice natanjčne. Ker je ta časnik natisnjen v 22.000 iztisih, bo šel obraz našega rajskega kraja deleč po svetu in mu gotovo privabil marsikterega popotnika iz daljnih daljnih krajev.

Novičar iz raznih krajev.

Še enkrat po odhodu angleškega ministra so se snidili na Dunaji zbrani poslanci v posvèt, pa spet niso nič opravili. V četrtek zvečer je namreč rusovski poslanec knez Goršakov iz Petrograda prejel telegrafno pismo, in na to je želel, da bi se zbor še enkrat snidil. Ministerstva predsednik grof Buol skliče berž zbornike še enkrat skupaj; rusovski poslanec jim razodene, kar se mu je oznanilo od njegove vlade, — pa tudi potem se niso mogli zediniti, ker rusovska vlada o pravdi zavolj črnega morja ne dovoli ne pomanjšanja svoje moči na tem morji, pa tudi tega ne, da bi bilo černo morje vprihodnje prosto vojnih ladij in odperito kupčijskim ladjam vsih narodov. Koj tisti večer je tudi francoski poslanec Drouin de Lhuys zapustil Dunaj. Vradni francoski časnik „Moniteur“ razglša, da je francoski poslanec za tega voljo na Dunaji dalje ostal, ker so bile med zedinjenimi vladami pogodbe zastran mogoče obširnije vojske posvetovane in podpisane. Francozi in Angleži že ne morejo dočakati, da bi tudi avstrijska vlada ž njimi vred za meč prišla; to se vidi iz enega poslednjih listov Palmerstonovega časnika „Post“, ki pravi, da se ni zanašati na djansko pripomoč avstrijske vlade; avstrijska vlada ima — pravi ta list — še mnogo diplomatičnih sredstev, preden bo prišla za meč; med tem bo preteklo še dosti časa; Anglija in Francija pa ne morete čakati, da Avstrija izdela „besednik diplomatičnih razkladb“. Avstrijska vlada pa ima, preden vojsko začne, več pomisliti, kakor tisti mislijo, ki jo na vrat na nos silijo v boj. Ako vzamemo v roke dve najnovejše pisma, ki jih je prinesel telegraf iz Pariza in Londona, vidimo, da je marsikaj pomisliti o takem početju, ki zna v vojsko brez konca in kraja peljati. Telegraf iz Pariza je 29. aprila prinesel sledečo grozno novico: „Včeraj je strelil s pištolo nek dobro oblečen človek na cesarja Napoleona na elisejskem polju, pa ga ni zadel. Pri ti priči so vjeli hudodelca“. Drugo telegrafno naznanilo iz Pariza od 30. aprila pravi: „Cesar je prejel vošila za srečno otetbo iz nevarnosti življenja in je senatu sledeče odgovoril: „Bog ima svoje ljudi, ki imajo izpeljati skrivnosti Višje previdnosti. Dokler nisem spolnil svoje naloge, se mi ni nič bati“. Hudodelnik, ki je cesarju stregel po življenju z dvakratnim strelom, je Rimec, okoli 30 let star; dozdej ni bilo še nobene besede iz njega spraviti“. Iz Londona pa je telegraf sledeče označil 27. aprila: Layard je oklical predloge, ki so zlo podobni oponašanju, da ministerstvo nima ne uma ne volje, vojsko prav peljati in da je osnova vojaških služb piškava. Zbor je bil viharen“. — Vojska pred Sevastopoljem je še zmiraj huda; do 25. aprila pa se ni še nič določivnega zgodilo; 25. aprila se je imel naskok začeti. — Zdaj se spet sliši, da cesar Napoleon v Krim ne bo šel skozi Dunaj, ampak naravnost skozi Marseille in Carigrad. — Nekdanji veliki vezir Mehmet Ali, svak sultanov, je v pregnanstvo poslan; govori se, da je z nekterimi turškimi velikaši snoval zaroto, sultana pahniti s trona in na-nj posaditi sina njegovega Abdul-Hamida. — V Carigradu, v tistem koncu, kjer jermenski kristjani stanujejo, so se sperli Turki ž njimi tako, da je mogla francoska žandarmarija in armada priti jih pomirit. — Razstava v Parizu se bo odperla še le 15. maja. — Spet gré nekaj misionarjev v srednjo Afriko; izmed rokodelcev se je oglasilo naj več Tiroljcev. — V Brusi ob potresu 10. aprila ni ostala nobena zidana hiša cela. — Na Sardinskem je mraz no-grade, verte in polje, posebno pa murve zlo poškodoval; na Horvaškem je terta grozno škodo terpela. Orehi so skor povsod pozebli. — Dr. Luther, vodja zvezdogledišča v Charlottenruhe, je najdel novega planeta (35. do-zdanjega števila).

Serbsko klagovanje za mertvimi.

(Dalje in konec.)

7.

Spet tako.

Kadar merliča iz hiše
nesejo.

Svèt so imeli gospoda banovi
Na utoku morja debelega:
„Komu bomo dali banovino?“
Star'mu Janku sreberno palicu¹⁾
Kristanu pa zeleno obleko,
Jovu dajo oklep na ramena,
Dimetrii kučmo podarijo
Ivanu pa prečerno bandero,
Da ga vije žalostna mu mati
Žalostna mu mati in ljubica!

(Ko se pop od pogreba verne
v hišo umerlega, mu pade mati
ali žena rajnega na noge):
„Kaj hočem zdej po Bogi duhovnik!
Kako se čo u jad razabrati?
Alj kako se tužna skolehati
Od te moje velike žalosti?
Ko me je to tužno čudo našlo,
Ovo tužno čudo iznenadi;
Kako čo ti tužna s tugo vladat'²⁾
Kdo bo hranil ovo sirotinjo?“

8.

Pop ji odgovori na priliko:
S svetom se treba razabrati
Svojo žalost pregoreti.
Kdor se rodi, vsak mora umreti,
Nekdo poprej, nekdo pa pozneje,
Alj se treba u jad razabrati³⁾.
In družino svojo utešiti.

9.

Tretji dan na grobu rajnega.
Z jedom sem ti na dvor došla,
jad je mene!
Da obidem⁴⁾ bolna tebe,
moj gospodar!

In da prašam tužna tebe
mного јадна!
S čim si mi se ti ponesel⁵⁾.
domaćina!
Ker dvorove si naredil
grade dome!
Nove dvore samotvore,
samo јадна!
Pa sem v jutro doranila,
sem šla u јад!
Da te dragi z jedom prašam.
dolgo јадна!
Kako ti je u tamnilu,
tamni meni!
U tamnilu brez videla
vid me јadi!
Brez gostega ponujanja
moja slava!
Brez promene čiste tvoje
mного јадна!
Kod li čo јаз zdej brez tebe
sreća moja!
Kako čo ti u dom stajat?
s jedom stala!
Ludo⁶⁾ deco podizati
preјokala!
Trošit' mladost u neradost
gospodar moj!
Glej ti hodim kukavica
u dom gorje!
Kadar pridem u dom tamni,
tamni meni!
Kaj bom deci povedala,
gorje deci!
Ko mi deca prido naprot,
sreća moja!
Ker so deca mila debi,
dika mila!
Gosto plačo, slabo rasto⁷⁾
čest moj јade!
Kobe.

¹⁾ To je, očetu umerlega Ivana, drugi so stričeviči, ali od bližnje rodovine.

²⁾ Vladati, to je, gospodariti.

³⁾ To je, tugo opustiti.

⁴⁾ Beli Krajnci pravijo: obajdem, prišel sem za obajt, to je, obiskal.

⁵⁾ Od tod ponašat se, obnašati se; ne pa sponašati se. Sponašati koga, se pravi: jemanden nachahmen, um ihn lächerlich zu machen; oponašati pa: vorwerfen.

⁶⁾ Lud brez pomehčavnega lj pomeni pri sosednih Hrovatih be-dast, trapast, neumen.

⁷⁾ Rasti in plakati ima v 3. ošeb viš. br. plaču, rastu pri Be-lih Krajncih.

Loterijne srečke:

na Dunaju	{	28. aprila 1855:	57. 15. 19. 62. 21.
v Gradcu			17. 48. 77. 64. 67.

Prihodnje srečkanje bo na Dunaji in v Gradcu 9. maja 1855.